

Muusikaleht

16
1991

Rõõmsaid jõulupühi

ehk
lõuna-
naabrite
keeles

SAKSA OOPERILE

Mind võluvad romantilised mäed,
teerajad ohtlikud, õõkulli huiked;
puuokste õlgu krabistavad käed,
normaalsed unistuste kõrvalpõiked.

Kuu ümber tantsiv valge pilveloor
on julma kaunitari ihar tahe;
all orus palverändurite koor
hää nõudmine, et kaotajaks jääks pahe.

Kolm tilka verd ja kütt saab hõbekuulž,
mis tapab ausust reetva kuulsuse.
Ent see, kes surres suudleb surnu huuli,
võib võita igavese õndsuse.

Ma neetud laeva pardal seistes tean,
et meisterlaulžaid ülistama pean.

Vello Sepp

Priecigus Ziemassvetkus!

1937. aastal sündinud tallinlane Vello Sepp on muusikaline mees, kes vale õpetuse tulemusel on kaotanud lauluhääle. Tal on umbes tuhandeplaadiline heliplaadikogu, põhiliselt klassikalisest muusikast, kuid ta ei võõrista ka teisi žanre. Harrastab luuletamist umbes 20 aastat, peamiselt soome keeles. Värsse on avaldatud Karjalas.

Saksa muusikast lk. 2–6

Uus miniatuurne noodihoidja

Muusikutele on sageli muret valmistanud noodid, mida momendil vaja ei lähe. Kuidas ja kus neid hoida?

Nüüd ongi patenteeritud noodihoidja, mille võib pärast lahtivõtmist nelja haara abil noodipuldile riputada. Hoidja on selliselt konstrueeritud, et ilma mingite abivahenditeta (kruvid, tööriistad) on garanteeritud tema kindel ja mängijat mitte segav asend noodi-

puldil. Kökkupandav noodihoidja riputatakse noodipuldi külge kohe ülalpool noodipuldi jalatugevuse osa. Läbi liigendosa saab noodihoidjaid kuni 6 cm paksuses üksteisest läbi panna. Seetõttu on võimalik leida kindel koht samaaegselt paljudele noodilehtedele ja -mappidele. Hoidja kaalub u 200 g.

„Musik Magazine“i põhjal

C-moll missa

„Estonia“ kontserdisaalis

● Leo Krämer — väärtuslik leid Eesti jaoks ● ERSO elab siiski ● Meil koolituse saanud solistid ei valda figuuraltehnikat ● Noortele kooridele rohkem professionaalset võimalusi — nad väärivad seda!

Wolfgang Amadeus Mozarti Missa c-moll KV 427 ettekanne 12. detsembril 1991 Tallinnas „Estonia“ kontserdisaalis oli vääriks lõppakordiks helilooja 200. surmaaastapäevale pühendatud kontserdinädalale. ERSO praegune peadirigent Leo Krämer on toonud Eestisse uusi tuuli esmajoones 18. sajandi muusika interpreteerimise osas. Deklareerinud, et tema sihiks on võimalikult muusika kirjutamise aja traditsioone arvestav interpretatsioon, ei nõua ta selleks ometi originaalinstrumente. Tulemus saavutatakse siinsete olude jaoks uudse fraseerimise ning striihilahendusega, süvenetakse rohkem detailidesse, nüansseeritakse paindlikumalt. Näib, et ta on õigel teel. ERSO hindab Leo Krämerit kõrgelt ja mängib rõõmuga.

Seekordsed solistid Sigute Stonite, Annika Tõnuri, Janis Sprogis ja Tarmo Sild oli ansambel häälelistest vastanditest. Mis sellest, et igähte eraldi võib pidada arvestatavaks lauljaks. Mozarti laulmine nõuab ju õieti kahe ühteaegu üpris vastandliku eeltingimuse olemasolu: säravat, ja mis väga oluline — mahukat häält, sest orkestrikoosseisud võivad olla üpris suured, ning barokset figuuraltehnikat. Enamasti kipub olema nii, et on olemas üks, ent paraku puudub teine. Hoopis iseseisvaks kategooriaks osutub aga see salaparane „hääle ilu“, mis on üks Jumala and...
Siiraid kiidusõnu pälvib seekordsel ettekandel osalenud ühendkoor, mis oli koostatud kolmest Tallinna kammerkoorist: „Eesti Projekt“, „Mainor“ ja Raekoja kammerkoor. Mis jättis kõige meeldivama mulje, oli paigas balanss hääle vahel ning noorte hääle üldine sära. Siia juurde veel tõeline entusiasmi ning rõõm muusikast. Vahest on just need näitajad, mida kipub nappima „tõeliste professionaalide“ ettevõtmistes. Loodan, et ka „Eesti Kontsert“ seda uut kollektiivi vääriliselt hindab ning pakub talle tööd edaspidigi.

Andrus Kallastu

Viinis

● Käes on Mozarti mälestusaasta kulminatsioon. Kuigi neljapäeval, 5. detsembril möödus helilooja 200. surmaaastapäev, pole lõppenud veel „Mozarti-aasta“. Mozarti lühikese elu algus- ja lõpp-punktid olid Salzburg ja Viin ning muusikamaailma pilgud on neil nädalail pööratud just sinna. Viinis, Stephani kirikus, leidis aset mälestusaasta kesksemaid üritusi — Mozartile pühendatud mälestusjumalateenistus koos Reekviemi ettekan-

dega. Reekviemi esitasid Viini Riigiooperi koor ja Viini Filharmoonikud maestro Georg Solti juhatusel. Solistideks olid kutsutud Arleen Auger, Cecilia Bartoli, Vinson Cole ja René Pape. Austria Raadio andis mälestuspäeval eetrisse 28 tundi Mozarti muusikat ja kandis Euroopa Ringhäälingute Liidu kanalite kaudu üle ka Reekviemi Stephani kirikust. Arvatakse, et seda jälgis raadio ja telekanalite vahendusel rohkem kui 100 miljonit inimest.

Tallinnas

● Mozarti mälestuspäeval toimusid Reekviemi ettekanded paljudes paikades. Meil, Tallinnas, oli „Estonia“ kontserdisaalis võimalus seda legendaarset suurteost kuulata üsna huvitava koosseisu poolt: solistid olid Ingegärd Franzen, Ing-Mari Landin,

Sven-Eric Alexandersson ja Sven-Anders Benktsson Rootsist. Veel osalesid Rootsi Raadio koor, Camerata Roman Rootsist ja ansambel „Hortus Musicus“. Dirigeeris Andres Mustonen.

● 24. – 25. novembrini andis Eestis kontserte USA Kalifornia osariigi seagkoor. Koos Priit Bernhardti kam-

merorkestriga astuti Mozarti kavaga üles Halliste kirikus ja „Estonia“ kontserdisaalis.

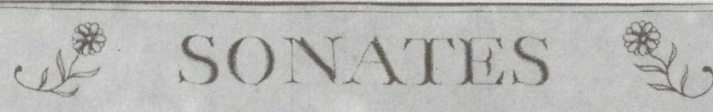
● Eestiski korraldati Mozarti mälestuseks üsna omalaadne üritus — Rahvusvaheline Festival Mozart 1756–1791, mille toimumisajaks oli 5.–12. detsember. Külalisesinejad oli Rootsi, Soomest, Saksamaalt, Itaaliast, Venemaalt. Kõlas palju üldsusele vähetuntud Mozarti teoseid, nagu näiteks tema kirikusonaadid Moskva vanamuusika ansambli *Da Camera e da Chiesa* esituses, või neli Salzburgi sümfoniaati *Finlandia Sinfoniella* esituses, dirigeerimas Andres Mustonen. Huvitav oli 11. detsembri kontsert „Estonia“ kontserdisaalis, kus Itaalia kammerorkestri ja *Jasminka Stanculi*

esituses tui ettekandele Mozarti 3 klaverikontserti KV 107. Öhtu dirigent oli *Agostino Orizio*. Ja muidugi festivali lõppkontsert — d-moll Klaverikontserti saksa pianisti *Roland Prölli* esituses ja ka Missa c-moll KV 427 — see oli ilusaks lõppakordiks Mozarti-festivalile. Kontserdil olid kaastegevad ERSO, Tallinna Raekoja Kammerkoor, „Mainori“ kammerkoor ja juhatab *Leo Krämer*, saksa muusik, kellel on olemas täiesti omalaadne nägemus Mozarti ja üldse selle ajastu muusikast. Jäi nimetamata palju sisukaid üritusi. Selline festival teeks vist küll aga au ükskõik, millisele Euroopa riigile.

Helsingis

● Soomes on Mozarti-päevad ühte langenud Soome Vabariigi iseseisvuspäeva kontsertidega. 6. detsembril kõ-

las kõrvuti Mozarti muusikaga kõikjal ka soome heliloojate loomingut, alates Sibelluse „Finlandiast“.

SONATES

POUR LE CLAVECIN

Qui peuvent se jouer avec l'Accompagnement de Violon

DEDIÉES

A MADAME VICTOIRE

DE FRANCE

Par J. G. Wolfgang Mozart de Salzbourg

Âgé de Sept ans

OEUVRE PREMIERE

Prix 4 *livres* 4 *sh.*

{ Grues par M^{re} l'endime Ca-devant rue Ste Jacques
{ à present rue Ste Honoré Vie à vis le Palais Royal

A PARIS

chez Adressés ordinaires

H. E. C. PRIVILEGE DU ROI.

imprimé par-petit-blez

7 aastase Mozarti esimeste trükitud heliteoste (4 klaverisonaati) tiitellett

Viimane eluaasta

Robbis Landoni „Mozarti viimane aasta“ on eriline raamat. See ei ole uurimus Mozarti hilisemast stiilist. Seal ei ole tegelikult üldse mingit muusikalist arutlust. Samuti ei ole R. Landoni raamat otseselt biograafia, sest autor jälgib Mozarti viimase aasta kulgu vaid üldjoontes. Pigem on see esseede seeria Mozarti käsitlevatest teemadest, mis omavad tähtsust Mozarti elu lõpupäevade mõistmiseks. Ei piirduta 1791. aasta sündmustega. Tõepoolest, ega nii saakski, kui nii paljut, mis toimus sellel aastal, võib mõista ainult eelnevate (ja mõnikord ka hilisemate) sündmuste valguses.

Kolmas peatükk on asjakohane näide: see on arutus Viini kontserdielust, keskendunud Mozarti viimase klaverikontserdi (KV 595) ümber. See oli Mozarti elu lõpuaasta — 1791. a. — esimene töö, alustatud aga juba kolm aastat varem. Põhjusted, miks Mozart jättis selle lõpetamata 1788. a. ja miks ta selle hiljem uuesti käsile võttis, et 1791. a. lõpetada, on tihedalt seotud Viini kontserdimaaailmaga ja Mozarti rolliga selles.

Müüt (mis ta peaaegu kindlasti on), et Mozart iialgi ei kuulnud esitatavat oma viimast kolme sümfooniat, on ainult üks nendest, mida Landon oskab ilusti hajutada. Ka Salieri vaenu Mozarti vastu seab Landon kahtluse alla, märkides, et Salieri juhatas suurt hulka Mozarti kirjute kirjutatud teoseid Leopold II kroonimistseremoonial Prahlas. Landon leiab palju vähem tõendeid leppimatu vaenu kohta, kui teised on tahtnud näha.

R.L. ei lähe mööda ka Mozarti abikaasa Constanze'iga seotust. Pärast oma mehe surma näitas Constanze end kavala ja ettevõtliku naisena. Seetõttu ei tohiks oletada, nagu paljud seni on teinud, et ta varem oli olnud saamatu asjaajaja ja raharaiskaja. Landon tsiteerib ilmse halvaksanuga neid saksa kirjamehi, kes näevad Constanze'is vaid seksuaalset olendit või vähemalt väidavad, et ta ei suutnud anda oma mehele mingsugust hingelist inspiratsiooni. Muusika, mida Mozart kirjutas nende üheksa kooselu aasta jooksul, ei luba küll oletada, et ta oleks emotsionaalsel või hingelisel tasandil nälga kannatamas. Laimujutu Constanze'i abielurikkumisest Mozarti sõbra ja õpilase Süßmayriga, viimasesst kui tema noorema poja isast, on P.J. Davis ümber lükanud sel alusel, et Franz Xaver Mozartil oli kuulsa helilooja haruldane ja päritud kõrva struktuurne väärareng, nn. „Mozarti kõrv“. Landon märgib seda fakti aga vaid raamatu lõpus allmärkuses.

Veel paar märget. Landon arvan, et on riskantne teha järeldust, nagu oleks õukond keeldunud andmast Mozartile uusi ülesandeid, kuna ooper „Cosi fan tutte“ kutsus esile halvakspanu. See valmis 1790. aastal. Mozarti eelmised ülesanded olid olnud „Figaro pulm“ 1786. a. ja „Haremirööv“ 1782. aastal, mis vihjab sellele, et uus ooper ei pruukinud olla vajalik enne 1792. aastat. On eksitav öelda, arvab Landon, et Klarinetikontsert ei olnud

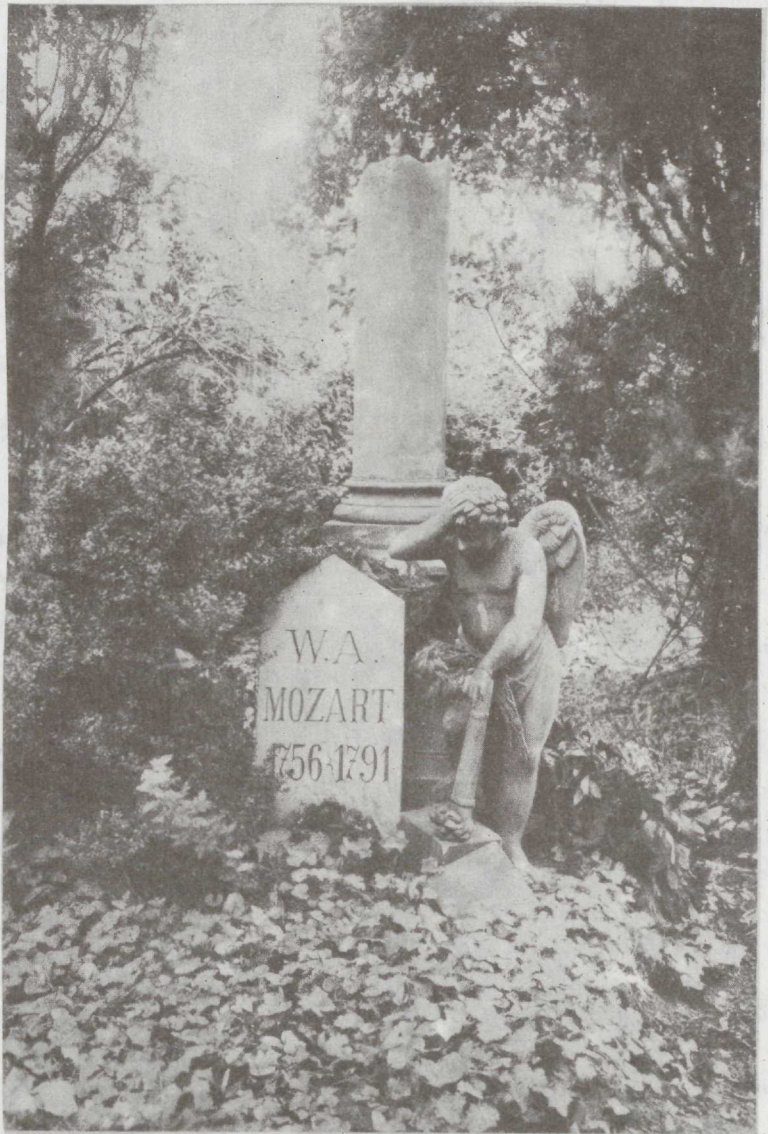
kirjutatud klarnetile, vaid bassethorni sarnasele instrumendile. Esimene rütm võis algselt olla kavandatud bassethornile, kuid instrument, millele see töö oli kirjutatud nii, nagu meie seda teame, oli A-klarnet madalama lisaosaga, mis on sobivam bassethorni sarnasele pillile.

Lõpetuseks — Landoni loetava raamatu üks plusse on autori võime ühendada

suurt hulka materjali, vana ja uut, inglise ja saksa autorite oma. Raamatu väärtust tõstab selle lisa — Else Radanti leidlik rekonstruktsioon korterist, kus Mozart elas ja suri, tehtud kaasaegsete jooniste ja Mozarti omandi inveteerimise akti põhjal.

Ajakirjast „Music e Musicians“ lühendatult tõlkinud

Piret Purdelo

W. A. Mozarti haud

„Wagnerile tundub jubedusena töötada teatris, kus tema teoste kõrval etendatakse ka teiste meistrite omi, isegi Meyerbeeri oopereid. Sellepärast ehitab Wagner uue, Wagneri teatri, kus ta algusest peale saab oma annet ainult puutumatusst anumast serveerida.”

Nii kommenteerib tolelaegne äge daim Wagneri vastane Eduard Hanslick kavatsust ehitada Bayreuthi festivalimaja, — Festspielhaus, kus kuulujuttude põhjal pidi hakatama ette kandma ainult ühe helilooja teoseid.

Samal ajal, kui muusikakriitik Hanslick nägi festuvalimaja ehitamises Wagneri ülepakutud ülbust, taotles helilooja oma ehitamisega muusikateatri reformi. (Ehituses kavatseti kasutada senisest rohkem kunstilisi vahendeid, et juhtida kuulajate tähelepanu oma teoste väimssele sisule.) Bayreuthi teatri hämmastavaim omapära on lava alla kaduv „orkestrirauk”. Wagner nimetas seda „müstiliseks kuristikuks”, mis pidi lahutama reaalselt (kuulaja-vaataja) ideaalselt (lava). Järgmine huvitav uuendus oli järsult tõusev põrand, nagu amfiteatris (rahvateater ilma rõduta!). Nii avastab ka kuulaja pilk rohkem lavapõranda funktsiooni.

Olulisi mõjutusi siseruumi kontseptsiooni kujunemisel sai Wagner Riist aastatel 1837—1839. Nimelt olevat kohalikus teatris olnud järsult tõusev põrand ja madalal asetsev orkester. Kokkuhoiu mõttes jäi Riia teatris kuulajate ruum etenduse ajaks pimedaks. Seegi oli oluline aspekt Wagneri reformiplaanis.

Puulagi Bayreuthi teatris on võrdlemisi madalal lava kohal ning toetab ühtlaselt nii lavalt kui orkestrist tulevat kõla. Selle tõttu jõuab täisssaali korral saali tahaotsa pikem kaja, kui tavaliselt sama suurtes teatrites.

Kõik ehituslikud uuendused lähtuvad Wagneri soovist saavutada suuremat akustilist ja optilist mõju publikule. Põhieesmärk on lihtne — suunata inimeste huvi muusikalis-dramaatilistele stseenidele, mitte aga seltskondlikule esinduslikkusele.

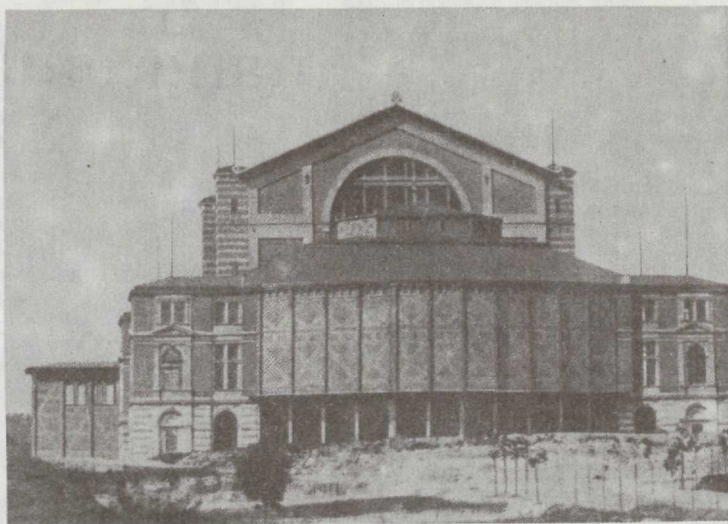
Õeldakse, et kes ei tunne veel Bayreuthi teatri kõla, see pole õiget Wagneri muusikat kuulnud. Siinne kõla on tõepoolest teistsugune kui tavaliselt. Näiteks vaskpille, mida Wagneri vastased on palju laitnud nende liigse domineerivuse poolest, mahendab sügavusse laskuv orkestriruum. Nii et nende instrumentide kõla jõuab kuulaja kõrva põrandastmete ja katusekonstruktsiooni kaasabil summutatult.

Suure akustilise eelisena pakub *Festspielhaus* häälsäästvaid laulmisvõimalusi — orkestrikõla põrkub kõigepealt vastu katuse- ja seinakonstruktsioone. Ükski laulja ei pea siin orkestri *tutti*'st üle „mõirgama”. On võimalik esile pääseda ka diferentseerituma häälega.

Tugevaima elamuse saab külastaja Wagneri majas istudes esimest korda pimedas saalis ja tajudes nähtamatu orkestri tabamatut kõla.

Einar Wallerang

Bayreuthi

Bayreuthi festivalimaja pärast valmimist 1876. a.

Festivalimaja praegu pärast ümberehitusi

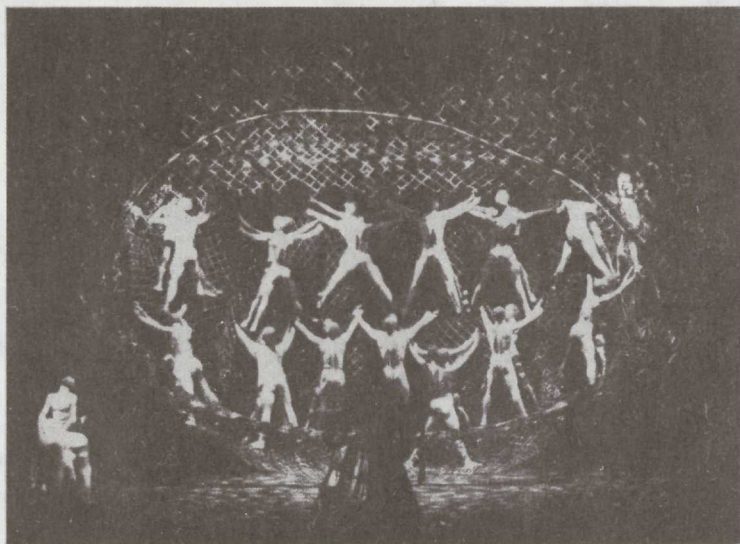
1776. a. „Niebelungide sörmuse” lavastusega avatud *Festspielhaus* on tänapäeval saanud ooperiteatri etaloniks.

Mõtted oma teatrist olid Wagneril juba aastal 1850. Algul keskenus ta oma mõtteis ajutises laudehitises tasuta toimuvale „Sörmuse” tetraloogia etendusele. Söprus Ludwig II-ga laskis küpseda võrratult suurejoonelisel plaanil. 1864. aas-

tal langetas Baieri kuningas otsuse ehitada W-le Münchenisse suur teater. Siiski jäi projektist järele ainult mudel: festivalimaja idee polnud veel küps. 1871. aasta aprillis sõitis

W. Bayreuthi. Ta lootis, et sealse markkrahvi ooperiteater sobib „Sörmuse” etendustele. Helilooja pettus teatri väikestes mõõtmetes, kuid linna asend ja suurus festivali paigana

Festspielhaus

Lavapildid R. Wagneri ooperist „Tannhäuser” Bayreuthi festivalimajas

vastasid ta ettekujutusele. Linna ametkonnad toetasid Wagneri ettevõtmist — ehitada uus ooperimaja — ja andsid talle tasuta ehitusplatsi „Rohelisel künkal”. Arhitekti hks kutsuti O. Brückwald Leipzigit. 22. mail 1872. aastal pandi nurgakivi. Suurte raskustega puutus W. kokku ettevõtmise finantsküsimumstes. Mitu korda tuli laenu paluda Ludvig II-lt

ja neid summasid maksid W. pärijad kaua aega tagasi.

Tehnilisi andmeid. Muudetava lavaportaali kõrgus on praegi 11,8 m ja laius 13 m. Umbes 26 meetri kõrgusel on kulisside toestik ja 36 meetri kõrgusel lavanivoo kohal katusehari. 10 m sügavusel lava all on orkestriraua madalaim punkt. Lava maksimumalme laius on 27 m, ripplava süga-

vus 22 m ja mängimisvõimaliku tagalava sügavus 13 m. Lavapõrand langeb vaatajaruumi suunas 2,5 cm 1 meetri kohta. Vahemaa peaportaalist kuni tagalava lõpuni on 100 meetrit. Vahetult enne „Sörmuse” tetraloogia esietendust paigaldati gaasivalgustus (tolleaegses ooperis stseeniline uuendus). Rakendati tegelasi järgivaid prožektoreid, milleks kasutati söelampe. 1888. a. seati sisse elektriline valgustus ja 1973. a. monteeriti täielikult elektrooniline lavapildi ümberpaigutamise seadeldis.

Samal aastal uuendati ka istmeid. Peale mõningate loožikohtade on siin ainult kõvad puust klapptoolid. Täna on festivalimajas kokku 1925 istekohta. Ehituse konstruktsioon on lihtne, see koosneb võrestikust, mis toetab telliskivimüüri. Seetõttu on kasutatud väljendit „kultuuriküün”, mis pole õige. Lagi on pahteldatud ja võõbatud maalingu tarvis paksult. Suurel laepinnal on keskmiste ja kõrgete võngete puhul kõlareflektoori efekt. Sellist nähtust suudeti seletada alles mõne aastakümne eest. Wagner ei järginud seda kindlasti mitte isegi vaistlikult. Siin on tegemist õnneliku juhusega, kus odav teostus tõi kaasa optimaalse lõpptulemuse. Õnnelik juhuse on ka see, et kulissisarnased kindlustuseinad annavad soodsa akustika ning teevad võimatuks kaja peegeldumised põiki.

R. Wagneri lapselapsed Wieland ja Wolfgang on selle sajandi 50.—60.-ndatel aastatel suure ettevaatlikkuse ja austusega teinud mõningaid muudatusi, mis soodustavad orkestri kõlamõju. Algselt väga madalat orkestriruumi kõrgendati sedavõrd, et saaks mõjule pääseda basside ja timpanite kõla. Orkestriruumi külgmiste ja ülemiste sügavate nišside kitsustesse asetati reflektoritena viltused tsementplaadid. Orkestrikõla tugevdamist nõudis asjaolu, et juba sõdadevahelistel aastakümnetel omandasid lauljate hääled tugevama kandvuse. Tollane lavakujundaja Prätorius surus läbi uue lavapildi vähem kõlanelavate kulisside ja prospektidega. Lõppkokkuvõttes soodustasid Wagneri lapselapsed heli mõjulepääsu selliselt, et sai sündida ette publikusse laulev esinejatüüp.

Tõlkinud Mait Meibaum

Vulkaan kui vestluspartner

● Keegi küsis prantsuse kirjanikult Villier de Lille-Adonat'lt: „Te tundsite Wagnerit lähedalt, ütelge, kas ta oli huvitav vestleja?” Kirjanik vastas: „Mis te arvate, kas Etna vulkaan oleks huvitav vestluspartner?”

R. Wagneri pojatütar surnud

● Sel aastal lahkus Wagnerite dünastia üks järeltulijaid, Richard Wagneri poja Siegfriedi tütar **Friedelind Wagner**. Ta oli jõudnud 73. eluaastani. Oma olemiselt ja vaadetelt olnud Friedelind väga sarnane oma kuulsale vanaisaga. Oli ka lavastajana tegutsenud Bayreuthis, aga seotud olnud ka dirigent Arturo Toscanini ja Adolf Hitleriga, toonitab

oma järelhüüdes „Süddeutsche Zeitung”. F. Wagner on ka mälestusteraamatu „Öö Bayreuthi kohal” („Nacht über Bayreuth”) autor. Friedelind Wagneri kahest vennast on vanem vend Wieland surnud juba 1966. aastal, kuid noorem, kes sündinud 1919. aastal, on Wagneri-festivalide praegune juht.

Album 10 – saksa jõululaulud

Morgen, Kinder, wird's was geben

Lebhaft

Mor - gen, Kin - der, wird's was ge - ben, mor - gen wer - den wir uns freu'n! Welch ein Ju - bel,
wel - ches Le - ben wird in un - serm Hau - se sein! Ein - mal wer - den wir noch wach, hei - ßa dann ist's Weih - nachts - tag!

The musical score is written for piano and voice. It features a treble and bass clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The tempo is marked 'Lebhaft' (lively). The score includes two systems of music with lyrics in German. The first system covers the first two lines of the song, and the second system covers the next two lines. The piano accompaniment consists of chords and simple melodic lines. There are some performance markings like 'mf' and 'Red.' with asterisks.

2. Wie wird dann die Stube glänzen
Von der großen Lichterzahl!
Schöner als bei frohen Tänzen
Ein gepukter Kronensaal.
Wißt ihr noch, wie vor'ges Jahr
Es am hell'gen Abend war?
3. Wißt ihr noch mein Räderpferdchen,
Matthens nette Schäferin,
Jettchens Kühe mit dem Herdchen
Und dem blaugepukten Zinn?
Heinrichs bunten Harlekin
Mit der gelben Violin?

4. Wißt ihr noch den großen Wagen
Und die schöne Jagd von Blei?
Und die Kleiderbühn zum Tragen,
Und die viele Näscherel?
Meinen fleiß'gen Sägemann
Mit der Kugel unten dran?
5. Welch ein schöner Tag ist morgen!
Neue Freude hoffen wir
Uns're guten Eltern sorgen
Lange, lange schon dafür.
O gewiß, wer sie nicht ehrt,
Ist der ganzen Lust nicht wert!

Süßer die Glocken nie klingen

Ruhig

Sü - ßer die Glock - ten nie klin - gen als zu der Weih - nachts - zeit, süß, als ob En - ge - lein
sin - gen wie - der von Frie - den und Freud, wie sie ge - sun - gen in fe - li - ger Nacht,
wie sie ge - sun - gen in fe - li - ger Nacht! Glock - ten mit hei - li - gem Klang, klin - get die Er - de ent - lang!

The musical score is written for piano and voice. It features a treble and bass clef with a key signature of one flat (Bb) and a 6/8 time signature. The tempo is marked 'Ruhig' (calm). The score includes three systems of music with lyrics in German. The piano accompaniment consists of chords and simple melodic lines. There are some performance markings like 'p' and 'Red.' with asterisks.

2. O wenn die Glocken erklingen,
Schnell sie das Christkindlein hört,
Zu sich vom Himmel dann schwingen.
Eilet hernieder zur Erd',
: Segnet den Vater, die Mutter, das Kind! :
Glocken mit heiligem Klang,
Klingt doch die Erde entlang.

3. Klinget mit lieblichem Klange,
Über die Meere noch weit,
Daß sich erfreuen doch alle
Festger Weihnachtszeit,
: Alle aufjauchzen mit einem Gesang! :
Glocken mit heiligem Klang,
Klingt doch die Erde entlang.

Põlvamaalt

- Küünlakuu esimesel päeval sündis Põlvamaa Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts.
- Ahja valla mehel Davet Utsaril täituks 60 aastat puhkpillimängija staatusi.
- Esimesel kevadpäeval toimus Rapi-na Kultuurimajas ümbriskonna kooride ja orkestri kevadkontsert.
- 26. ja 27. aprillil andis Põlvas kontserdid Saaremaa koor „Eysysea“.
- Vana-Koiola kultuurimaja naisansambel tähistas aprilli lõpus oma 25. sünnipäeva. Juubeliõhtu oli täis laulu, pillimängu ja südamlikke õnnesoove.
- Aprillikuu viimasel pühapäeval korraldati lastele Päikesejänku kontserdid Rāpinas ja Ahjal.
- Kevadell lõpetas Põlva lastemuusikakooli XXIII lend — 10 õpilast.
- Juuni alguses leidsid aset Põlva päevad '91.
- 15. juunil toimus laulu- ja tantsupeo avaakordina Tampere Jäämien-nuorikuoro ja meie koori „Üks lust“ ühisesinemine.
- 16. juunil oli Intsikurmus maakonna laulu- ja tantsupidu koduteema tähe all. Külalisi oli Soomest ja Lätist.

Jõgevamaalt

- Aasta algul täitis meeskoori „Mehis“ tegevuse algusest 15 aastat. Selle aja jooksul on saadud mitmeid auhinnaõhki võistlustel, antud on hulk kontserte nii kodu- kui naabermaakondades. Peadirigent Kaarel Tetsmanni käe all laulab praegu 40 meest.
- 5. veebruaril tähistas oma 80. sünnipäeva Põltsamaal üle 40 aasta töötanud koori- ja orkestrijuht Voldemar Lemmik.
- 17. mail andsid Jõgeva noortekeskuses ühiskontserdi segakoor

Jaanipäeva eel tõi Jõgevamaale muusikalist vastukülakosti soome kvartett „Nelimauste“ Kaarinast. Sõit Jõgevamaale oli selle Soome ansambli esimene välisreis.

Ida-Virumaalt

- Jaauaris andis oma kauaaegse juhendaja Valentina Trooni juubeli auks kontserdi Kohtla-Järve Koolinoorte Loomemaja näidistantsukollektiiv „Vallatud“.
- 2.—5. jaanuarini viibis Mordvamaa pealinna Saranskis koolinoorte kultuurfestivalil maakonna kultuurimajas tegutsev neidude folklooriansambel. Koju toodi esikoht.
- Jaauari lõpul esines Kohtla-Järve Valgevene Kultuuri Seltsi kutsel rahvalaulik Aless Komotski, kes on üks valgevene bardilaulu alusepanejaid.
- „Energeetiku“ klubis Narvas esines jaanuaris Moskva Suure Teatri bass Artur Eizen.

- „Laulik“ ja meesansambel „Sõprus“.
- 25. mail lõppes vokaalansambrite festival „Vooremaa '91“. Üles astus 12 nais-, mees-, sega- ja noortensambli. Parimaks noortensamblik tunnistati Jõgeva 1. Keskkooli tütarlastensambel, üldvõitjaks Jõgevamaa Tarbijate Kooperatiivi naisansambel.
- Jõgeva muusikakool saatis sellel kevadel teele oma 30. lennu.
- Lastekaitsepäeval peeti Põltsamaal mudilaste laulu- ja tantsupidu.
- 15. juunil toimus Palamusel teine sõjajärgne ja üldjärjestuses seitsmes laulupäev.
- Kevadkontsertidega Jõgeval ja Põltsamaal esines Jõgeva noortekoor, kaasesinejaks Enköpingi kammerkoor Rootsi.
- 20. juunil lauldi-tantsiti-mängiti Jõgeval, tähistamaks Koidu ja Hämariku kohtumist lühimatel suveöödel.

Veebruaris andsid Narva lossis kontserdi linna muusikakooli viiuldaja Jelena Laas ning Tallinna Konservatooriumi noor pianist Mart Ernesaks. Koos valmistatakse ka rahvusvaheliseks Elleri-konkursiks.

- 2. märtsil toimus Jõhvi segakoori „Heli“ aruandekontsert. Koor on tegutsenud juba 128 aastat.
- 6. märtsil laulis Jõhvi kirikus Eesti Filharmoonia kammerkoor. Seekordne kava oli koostatud lähenevatele Ülestõusmispuhadele mõeldes.
- Märtsi keskpaigas tähistas oma laulutee 135. verstaapostini jõudmist Liganuse segakoor. Toimus kontserti vastrestauraareeritud Purtsse kindluselamul.
- Kiviõli Põlevikiveemia tehase klubis oli 8. märtsil lõõtspillimängijate pidu.
- 6. aprillil andis oma 35. aastapäeva kontserdi meeskoor „Kaevur“. See oli ühtlasi koori 507. esinemine rahva ees.
- 28. aprillil andis „Energeetiku“ klubis kontserdi Suure Teatri solist Zubar Sotkilava.
- 8. mail esines Kohtla-Järvel V. Kingissepa nim. Kultuurimaja videobaaris Euroopa üks tuntumaid avangardkitarriste Kalle Aldis Laar Münchenist.
- 18. mail esinesid Püssi klubis 7 noort muusikut Taanist — ansambel „Niels Ryde 7-tet“.
- Lastekoor „Rukkilill“ viibis mai lõpul Smolenskis, osaleti slaavi kirjakaleel- ja kultuuripidustustel.
- Ülemaailsete virulaste päevade raames toimus Toilas rahvipidu „Kirde Killad“. Külalisi oli Lätist, Leedust, Soomest, Taga-Karpaatiast.
- 5. juunil toimus Purtsse linnuses ansambli „Camerata Tallinn“ mõisamuusika õhtu. Esitati XVII—XIX sajandil Tallinna, Tartu ja ka teiste Euroopa linnade muusikaalus endale nime teinud baltisakslaste muusikat.

Laulupäev

Märjamaal

Märjamaal, Haimre puiestee alguses kivist värvapostil, on kivist mälestustahvel. Huviline mööduja saab teada, et ANNO DOMINI 1911 toimus selles paigas esimene kohalik, s.o. Märjamaa laulupäev.

30. novembril kogunesid kultuurimajja kõik kohalikud koorid, et meenutada seda päeva, mis pani aluse Märjamaa laulupäevade traditsioonile. Pärast kultuurimaja direktori Ly Tammeli sissejuhatust lauldi üheskoos V. Võrgu „Eesti lippu“ ja saali kanti kolm lippu — meie trikoloor, meeskoori ja naiskoori lipud. Liputserimooniale järgnes „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“.

Kontserdi alustas noortekoor, juhatasid Maiu Linnamägi ja Marge Vellesalu. Jätkasid õpetaja Vaike Vaide kollektiivid — keskkooli mudilas- ja lastekoor ning vilistlaste segaansambel. Koorilaulule tõi vaheldust Ly Tammeli segarahvatantsurühm eesti etnograafiliste tantsudega. Kontsert jätkus meeskoori (dirigent Kersti Tiigisoon) ja naiskoori (juhatas Maiu Linnamägi) esinemisega. Lauldi igihaljaid eesti koorilaulu, aga ka kaasaegsete heliloojate muusikat.

Iga kooriliigi esinemise alustuseks oli publikul võimalus koos lauljatega meenutada ja laulda vanu armsaid laule — „Vaikne, kena kohakene“, „Laul Põhjamaast“, „Kui Kungla rahvas“, „Mu isamaa armas“...

Kontsert lõppes meie laulupidude hümniga — G. Ernesaksa „Mu isamaa on minu arm“. Lipukandjad viisid saalist välja kooride lipud.

Odus õhtu oli.

TALVI SOON,
Märjamaa naiskoori laulja

MMM Mittemuusikaalased materjalid

Kuidas säilitada noorust?

Jane Fonda nõuanded naha hooldamiseks

Ega maailmas vist olegi naist, kes sooviks vananeda. Ikka tahetakse vältida näha kaunis ja nooruslik. Seda ka pärast 40. eluaastat. Tuntud ameerika filmitäht Jane Fonda leiab, et seda soovi polegi eriti raske täita. Tuleb ainult ennast jälgida. J. Fonda saab tänava detsembris 54. aastaseks, kuid on osanud säilitada oma tütarlapseliku välimuse. Prantsusmaal ilmus temalt raamat „Imeilus vanus naise jaoks“, milles ta räägib oma väikestest iluhooldamise saladustest. Oma 54 eluaasta kohta on J. Fonda väga ilus naine. Tema nõuanded tõendavad, et ta on piisavalt tuttav nooruse ja ilu probleemidega. Sellesse kunsti on ta sisse toonud ka oma isiklikud avastused. Pakumegi siinkohal 8 lühinõuannet J. Fonda raamatust.

Jane Fonda nõuanded naha hooldamiseks

1. Ettevaatust, dieet!

Nüüdisaegne dieet ja tahtmine kõhnuda viib väga sageli naha enneaegse vanamiseni. Dieet piirab samaaeg-

selt kalorite vähendamise ja suure osa vitamiinide, mikroelementide ja aminohapete hulka, mis on vajalikud naha hooldamiseks terves, normaalses seisundis. Kui enne kõhnumist oli nahk näol ja kaelal pingul, siis pärast seda jääb see rippuma, muutub lõdvaks ja närtsinuks. Tulemuseks on parandamatu kahju epidermisele (naha väliskihile) isegi noorte naiste puhul. Seda enam küpses eas! Peale

selle peegelduvad näol ka iga dieedi- ja kaasvõetud närvipinge ja piinav kartus. Minu arvates on vaja määratleda optimaalne kaal ja hoida seda igas vanuses.

2. Parim näoveis

Parimaks näoveeks on mulle regulaarsed füüsilised harjutused. Kas teid pole hämmastanud elukutseliste tantsijate naha hea seisund? Mina märkasin seda, kui olin 20-aastane. Sellest ajast hakkasin tegelema klassikaliste tantsudega. Hiljem seletasid arstid minu tähelepanekuid teaduslikult: tantsijat, nagu sportlastelgi, on nahas rohkem kollageeni — valkainet protonoidide rühmast, seetõttu on nahk tugevam. Harjutamise ajal võib nende nahatemperatuur kõrgeneda mitme kraadi võrra. Arvatakse, et selline naha vibreerimine soodustab kollageeni teket. Üldse tervendab füüsilise koormus nahka, annab talle parema jume, vähendab kortse.

3. Superkosmeetika

Naistele üle 40 soovitan kasutada järgmisi „superkosmeetilisi“ vahendeid, mis säilitavad neil terve naha. — vitamiin A. Soodustab rakkude „toitmist“, selle puudumine muudab naha kuivaks, krobelineks; — B-grupi vitamiinid. Need väldivad naha pragunemist ja kestendamist; — vitamiin C. Taastab naha, on hädavajalik kollageeni tekkimiseks; — vitamiin E. Hoiab nahka oksüdeerimast, soodustab haavade kiiremat paranemist; — vesi. Epidermise suurim sõber. Jooge vähemalt 5—6 tassitäit päevas! Vesi lahustab toksiidid (mürkained), mis tekivad mikroelementidest ja soodustab nende väljaviimist läbi naha.

4. Ärge grimassitage!

Grimassid süvendavad juba tekkinud kortse. See küll ei tähenda, et peate hoiduma naeratustest või kartma liigutada silmalauge. Kuid ärge venitage näojooni välja tahtmatute grimassidega, kui vaatate televiisorit, loete, töötate või mõtlete. Harjutage ennast end jälgima: ega te pole suunurki alla lasknud ega huuli kokku surunud. See viib ajapikku algul vähemärgatavate, hiljem aga sügavate kortside tekkeni.

(järgneb)

1921
november

1921. aasta detsembri tähtsamaks sündmuseks tuleb vist küll lugeda Eesti Lauljate Liidu põhikirja kinnitamist 22. skp. Tallinn—Haapsalu rahukogus. Määrati ka kindlaks Lauljate Liidu I volikogu koosseis 6. jaanuarile, eesmärgiks — Lauljate Liidu nõukogu valimine.

Kooridest andsid aga detsembris 1921 tooni meeskoorid ja Konstantin Türrpu. Tallinna Meestelaulu Selts oli niigi viimasel ajal aktiivselt tegev olnud. Nüüd lisandus sellele 10. detsembril veel üks kontsert, mis küll saali päris täis ei tõmmanud. Kavas oli Eesti, Soome ja Saksa helilooming. Ka seekord oli Türrpu oma ülesannet tõsiselt võtnud. Mõjuvam oli L. Madetoja poolt koorile pühendatud „Lipulaul“. Viuldaja prl. Rummel, kes sel kontserdil kaasa tegi, sai aga kõvasti võtta. Arvustaja lisab, et „Prl. M. V. Roseni soliidne ja usaldav kaasmäng väärilis paremat solisti.“

Prl. M. v. Rosen oli saatjana kaastegev teiselgi Türrpu juhutatud kontserdil, kus esines „Revaler Liedertafel“ meeskoor. Sel kontserdil saatis ta soololauludega üles astunud Karl Viitoli. Laulja sümpaatsel ja suure ulatusega häälel oli kõige parem mõju, mida oleks aga võinud veel täiendada suurema tekstisise süvenemise ja ettekande peenusega. K. Türrpu kohta kirjutab „Päevaleht“, et Türrpu kui „energiline ja sihikindel juhataja

meie linnas muusikalisel alal teatud mõttes eepi on sünnitanud, et tema distsipliini ja kohusetruudus sel alal kõige kauimaid tagajärgi saavutanud on.“

Detsembrikuu 1921 tõi muusikarahvale ka ühe kurva sõnumi: 22. skp. lahkus Toonelasel 70-aasta vanuses dr. Karl August Hermann abikaasa Paula Hermann. Hermannite perekond oli omal ajal olnud Tartu seltskondliku elu keskkoh. Sõbralikus Hermannite peres, kus iseäranis majajasa muusikatarvastava õhkkonna lõi, on paljud meie pärastised poliitika- ja haridustegelased äratust ja hoogu saanud Eesti rahvuslikus elus tööle asuda. Selles perekondlikus ringis oli oma mehe kõrval elustavaks jõuks pr. Paula Hermann. Tema eestvõttel korraldati Eesti Aleksandrikooli ja Eesti Üliõpilaste Seltsi heaks ilusaid näitemüüke, mis suure hoo ja heade tagajärgedega korda läksid. Viimased paarkümmend aastat, iseäranis pärast oma mehe surma, elas pr. Hermann tagasihoidlikult.

Mihkel Lüdigi tähistas detsembris 1921 suurejoonelisel oma muusikalise tegevuse 25. juubelit. „Estonia“ kontserdisaal oli viimse platsini täis, esinesid Tallinna Kõrgema Muusikakooli õpilased ja õpetajad, viimaste hulgas pr. Mathilde Lüdigi-Sinkel ja prof. R. Bööcke. Orkestrit juhatas Artur Kapp.

17. detsembril 1921 jõudis Eestisse külaskäigule Aleksander Glazunov. Vastuvõtt oli südamluk ka seetõttu, et siin leidis tema endisi tänulikke õpilasi.

Tõrges oldi aga Eduard Sõrmust vastu võtmast. „Postimees“ küsib:

„Mida on Sõrmusel Eestist otsida?... See oli Vabadussõja viimasel poolel, meie väed opereerisid Pihkva-tagusel frondil Ostrovi sihis. Ülejooksikute punaväelaste ning vangilangenud kommunistide käest saime teada, et meie vastu opereerivates punaväe osades viulimängija Sõrmus üles astuvat ja kommunistisid lahingusse minema vaimustavat. Paari päeva pärast lähetati meie sõduritele lendlehti, mida viulimängija Sõrmuse päevapilt ehtis, viulid käes, poogen peos. Need lendlehed olid Sõrmuse enese poolt kokku seatud ja nendes kutsuti Vabariigi sõdureid üles Valitsust kukutama, sõjariistu maha panema ja Eestis kommuuna paradisi looma. Ning nüüd on Sõrmusel küllalt jultumust ilmuda Eestisse...“

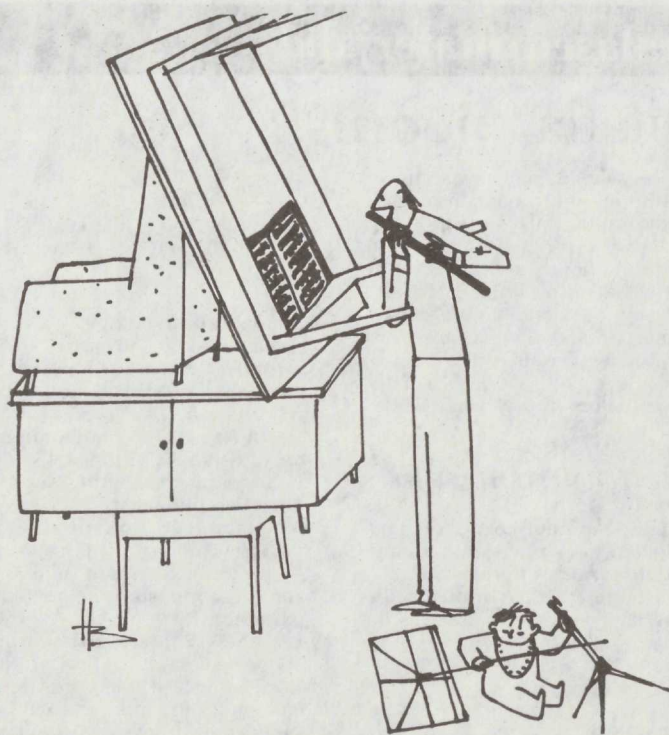
Kuid novembri lõpul — detsembri algul esines Eestis veel teinegi viuldaja, kelle suhtes ei kunstilisi ega ka poliitilisi probleeme ei tekkinud. „Juba kauemat aega ei ole „Estonia“ kontserdisaal sarnase igas suhtes sensatsioonilise edu tunnustajaks olnud, kui teispäeval... kuulsal viulimängija Cäcilia Hanseni esimese esinemise puhul“, kirjutab „Päevaleht“. Kontserdisaalis valitsenud puhas, vabastav atmosfäär. Kuulajad imetlesid tema staccato poogna hülpeid ja iseäranis flageolette. Klaveril saatis viuldajad prof. Boris Sahharov. Eestist pidid nad minema Berliini, sealt aga edasi Prantsusmaale ja Ameerikasse. Loodeti, et C. Hansen astub üles ka Glazunovi teostest koostatud sümfoniakontserdil, kuid publiku suureks pahameeleks osutus lootus vaid kuulujutuks.

Uudishimu tekitas Adalbert Wirkhausi — Paul Pinna operett „Jaaniöö“. Muusika toleaeget kuulajat rahaldas. Tantsud ja kupleed vololasiid vabalt, kergelt ja pikantselt, laskumata sealjuures aga kunagi trivialisusesse. Mõned tõsisema iseloomuga soolod, nagu Leida suur aaria 1. vaatuses, sarnanes heale ooperiaariale, väärides esitamist ka kontserdilaval.

21. detsembril kuulutati vabakunstnik A. Nieländeri ja Tartu Kõrgema Muusikakooli tegevus lõpetatuks. Moodustati ühine muusika-õppeasutus Tartu Kõrgema Muusikakooli nime all kahe direktoriga eesotsas. Nendeks said August Nieländer ja Juhana Avik.

Paljude jõulukontsertide hulgast mainiks vaid ühte — 25. detsembril Tartu Pauluse kirikus toimunud. Selle ühendavaks jõuks oli Juhana Simm. Esinesid sümfoniakoor, meeskoor ja solistid: viulimängija Baltgail ning lauljad Pettai ja Põlde. Kava oli muidugi jõuludele kohane ja mitmekesine: Lotti, Pretorius, A. Scarlatti, Beethoven, Tšaikovski, Bortnjanski jt., sealhulgas ka Rudolf Tobias.

Mati Märtin

Improviseeritud noodipult ehk perekondlik idüll

TEADMISEKS JA
TÄITMISEKS

Laekuv käsikirja võiks olla eesti- või võõrkeelne. Artikli jms. pikkus on kuni 15 lk., arvustusel kuni 3 lk. Muud vormid kokkuleppele toimetusega (geniaalsete sõnavatuste puhul pole kokkulepet vaja). Töö palume esitada masinakirjas, kahekordse reavahega,

u. 15,5 cm rida, soovitatavalt 2-s eksemplaris. Palume lisada ka kaks lühilugu (5–6 lauset); artikli kokkuvõtte ja andmed enda kohta. Töö lõppu eraldi aadress, telefon.

Võite saata ka ainult andmeid teie

meelst avaldamist vääriva materjali kohta, ideevisandeid, huvitavaid muusikalisi materjali.

Varuks rahalist ja muudki põnevast tasustamisviisidest. Kõik väljamaksed kuu lõpul.

Toimetus retsenseerib käsikirja valikuliselt.

Peatoimetaja: Mart Vainu

Muusikaleht

Tegevtoimetaja: Mati Põdra

Sisutoimetaja: Aime Kons

Trükikoda & kujundus: Mart Vainu

Keeletoimetaja & korrektor: Herbert Vainu

Masinakiri: Magdalena Melzer

VÄLJAANDJAD:

„FRATRES“, EESTI MUUSIKAUHING,
EV KULTUURIMINISTERIUM

Tallinn 34 (200034), pk. 996.

Teispäeval ja neljapäeval

14.30—16.00 514-580

Tell. 2444 Trk. „Oktoober“. 2 trp.

Raamatupala

98-270

2000